

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 347/2012-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 13. septembra 2012 predbežne prerokoval sťažnosť JUDr. J. M., L., zastúpeného A., s. r. o., B., vo veci namietaného porušenia čl. 20, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní vedenom Najvyšším súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. 3 M Cdo 8/2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť JUDr. J. M. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 9. júla 2012 doručená sťažnosť JUDr. J. M., L. (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia čl. 20, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) v konaní vedenom Najvyšším súdom Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) pod sp. zn. 3 M Cdo 8/2011. Sťažnosť bola odovzdaná na poštovú prepravu 6. júla 2012.

Zo sťažnosti vyplýva, že žalobou doručenu Okresnému súdu Rimavská Sobota (ďalej len „okresný súd“) 24. apríla 2008 sa sťažovateľ ako žalobca domáhal voči žalovanému povinnosti zaplatiť sumu 327 511,15 € s prísl. Táto suma predstavovala odmenu sťažovateľa ako advokáta za právne zastupovanie žalovaného ako klienta v konaní vedenom Okresným súdom Lučenec pod sp. zn. 8 C 119/2001. Výšku požadovanej sumy určil jednak podľa § 13 ods. 1 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 240/1990 Zb. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnej pomoci v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška č. 240/1990 Zb.“) a tiež podľa § 13 ods. 1 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška č. 163/2002 Z. z.“). Rozsudkom okresného súdu č. k. 11 C 51/2008-390 z 1. februára 2010 bol žalovaný zaviazaný zaplatiť sťažovateľovi sumu 217 070,76 € s prísl., pričom žaloba v časti o zaplatenie sumy 53 924,82 € bola zamietnutá (tomuto rozsudku predchádzal skorší rozsudok okresného súdu č. k. 11 C 51/2008-205 z 18. mája 2009, ktorým bol žalovaný zaviazaný zaplatiť sumu 270 995,58 € s prísl., a čo sa týka zaplatenia sumy 56 515,56 € bola žaloba zamietnutá, pričom uznesením krajského súdu č. k. 16 Co 313/2009-358 z 5. novembra 2009 bol rozsudok okresného súdu č. k. 11 C 51/2008-205 z 18. mája 2009 v jeho vyhovujúcej časti zrušený a vec bola vrátená na ďalšie konanie). Rozsudkom krajského súdu č. k. 16 Co 70/2010-481 z 15. apríla 2010 bol rozsudok okresného súdu č. k. 11 C 51/2008-390 z 1. februára 2010 potvrdený. Na základe podnetu žalovaného generálny prokurátor Slovenskej republiky napadol rozsudky okresného súdu č. k. 11 C 51/2008-390 z 1. februára 2010 a krajského súdu č. k. 16 Co 70/2010-481 z 15. apríla 2010 mimoriadnym dovolaním. Uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3 M Cdo 8/2011 z 9. mája 2012, ktoré bolo sťažovateľovi doručené 21. mája 2012, boli rozsudky krajského súdu a okresného súdu zrušené vo vyhovujúcej časti a v rozsahu zrušenia bola vec vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie.

Podľa názoru sťažovateľa uznesením najvyššieho súdu došlo k porušeniu označených práv podľa ústavy, dohovoru a dodatkového protokolu. Postup najvyššieho súdu, ktorým tento zrušil rozsudky všeobecných súdov s odôvodnením, že i napriek konštrukcii nevyvrátiteľnej domnienky podľa § 2 ods. 2 vyhlášky č. 240/1990 Zb., ako aj vyhlášky

č. 163/2002 Z. z. bol sťažovateľ tým subjektom, ktorý musel nielen tvrdiť, že nedošlo k dohode o zmluvnej odmene, ale mal aj označiť dôkazy na preukázanie týchto skutkových okolností, došlo k popretiu tzv. negatívnej dôkaznej teórie, podľa ktorej nemožno dokazovať neexistujúce skutočnosti, t. j. neexistenciu dohody o zmluvnej odmene. Ďalej bol popretý zmysel a charakter nevyvrátiteľnej domnienky, v prípade ktorej dôkaz opaku nie je vôbec prípustný (tvrdenie žalovaného, že došlo k uzavretiu dohody o zmluvnej odmene). Popretá bola aj zásada voľného hodnotenia dôkazov podľa § 132 Občianskeho súdneho poriadku, pretože bez povšimnutia sa ponechala skutočnosť, že v spise Okresného súdu Lučenec sp. zn. 8 C 119/2001 sa nachádzala len jedna plná moc pre sťažovateľa, v ktorej odmena bola výslovne dohodnutá podľa advokátskej tarify, pričom žalovaný tento dôkaz nevyvrátil protidôkazom o existencii aj nejakej druhej (inej) plnej moci, v ktorej by mohla byť odmena dohodnutá podľa výsledku sporu.

Sťažovateľ navrhuje vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie označených článkov ústavy, dohovoru a dodatkového protokolu v konaní vedenom najvyšším súdom pod sp. zn. 3 M Cdo 8/2011 s tým, aby bolo uznesenie najvyššieho súdu z 9. mája 2012 zrušené a vec bola vrátená na ďalšie konanie. Požaduje tiež priznanie finančného zadosťučinenia v sume 10 000 €, ako aj náhradu trov konania v sume 323,50 €.

II.

Z uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 3 M Cdo 8/2011 z 9. mája 2012 vyplýva, že ním boli zrušené rozsudky krajského súdu sp. zn. 16 Co 70/2010 z 15. apríla 2010 a okresného súdu č. k. 11 C 51/2008-390 z 1. februára 2010, a to okrem výroku, ktorým bola žaloba v časti o zaplatenie sumy 53 924,82 € zamietnutá, pričom v rozsahu zrušenia bola vec vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie. Podľa konštatovania najvyššieho súdu okresný súd vychádzal z toho, že sťažovateľovi patrí tarifná odmena za jeho úkony právnej pomoci, keďže žalovaný nepreukázal svoje tvrdenie, podľa ktorého došlo medzi ním a sťažovateľom k dohode o podielovej odmene vo výške 4 % zo žalovanej sumy, a to iba v prípade plného úspechu. Krajský súd sa stotožnil so stanoviskom okresného súdu. Podľa názoru najvyššieho súdu medzi účastníkmi nebolo sporné, že sťažovateľ zastupoval

žalovaného v konaní vedenom Okresným súdom Lučenec pod sp. zn. 8 C 119/2011. Spornou zostala otázka, či bola dohodnutá zmluvná (podielová) odmena advokáta, ktorá mu mala byť zaplatená len v prípade úplného úspechu klienta v konaní, alebo či sa mala uplatniť domnienka o dohode mimozmluvnej (tarifnej) odmeny advokáta. Pri uzatváraní zmluvy o poskytnutí právnej pomoci sa môže advokát dohodnúť s klientom na druhu zmluvnej odmeny. Ak nedôjde k takej dohode, predpokladá sa, že sa advokát dohodol s klientom na odmene určenej podľa ustanovení o tarifnej odmene (§ 2 ods. 1 a 2 vyhlášky č. 240/1990 Zb., resp. § 2 ods. 1 a 2 vyhlášky č. 163/2002 Z. z.). Kým v prípade niektorých iných zmlúv je absencia dohody o konkrétnej odplate za poskytnuté plnenie spravidla sankcionovaná neplatnosťou zmluvy, v prípade zmluvy o právnej pomoci je tento následok vylúčený právnou úpravou, ktorá stanovuje nevyvrátiteľnú domnienku dohody o tarifnej odmene advokáta. To, že absencia dohody o konkrétnej odmene advokáta nie je v prípade zmluvy o právnej pomoci dôvodom zakladajúcim neplatnosť tejto zmluvy, však neznamená, že pri uzatváraní zmluvy o poskytnutí právnej pomoci nemá odmena advokáta právny význam. Dohoda o odmene advokáta má aj tu význam. Je buď výsledkom rokovania advokáta s klientom, alebo dôsledkom uplatnenia zákonnej domnienky. Otázka, či medzi sťažovateľom ako advokátom a žalovaným ako klientom došlo k dohode o zmluvnej odmene, mala kľúčový význam. Napriek konštrukcii nevyvrátiteľnej domnienky podľa § 2 ods. 2 vyhlášky č. 240/1990 Zb. a vyhlášky č. 163/2002 Z. z. sa sťažovateľ nemohol v rámci plnenia svojich základných procesných povinností (opísať už v žalobe rozhodujúce skutočnosti, tvrdiť v konaní rozhodujúce skutkové okolnosti a predložiť súdu na ich preukázanie dôkazy) obmedziť len na tvrdenie a preukázanie toho, že žalovanému poskytol právnu pomoc, a všetko ostatné ponechať na žalovanom alebo na súde. Ani v konaní s takýmto predmetom nebolo možné prehliadať podstatnú okolnosť, že sťažovateľ (iniciátor riešenia sporu v konaní pred súdom) bol a zostal tým subjektom konania, ktorý predovšetkým sám mal so zreteľom na konkrétne skutkové okolnosti tvrdiť a dôkazmi preukazovať svoj nárok. Ani v konaní s takýmto predmetom nebol sťažovateľ procesným subjektom, ktorého by sa uvedené procesné povinnosti netýkali. Pokiaľ chcel byť v konaní úspešný, musel nielen tvrdiť, že nedošlo k dohode o zmluvnej odmene, ale mal aj označiť dôkazy na preukázanie skutkových okolností, z ktorých by bolo možné usúdiť, že jeho tvrdenia zodpovedajú skutočnosti. Na tom nič nemení, že žalovaný, pokiaľ chcel byť

v konaní úspešný, mal procesnú povinnosť tvrdiť existenciu dohody o zmluvnej odmene a označiť dôkazy, ktoré tieto tvrdenia preukazujú. Právny zástupca sťažovateľa na pojednávaní okresného súdu 10. marca 2009 tvrdil, že *„tarifná odmena je uplatňovaná, pretože iná dohoda o odmene medzi účastníkmi nebola dohodnutá“*. Aj sťažovateľ osobne na pojednávaní 6. apríla 2009 poprel existenciu akejkoľvek dohody so žalovaným o zmluvnej odmene za poskytnutú právnu pomoc. Tým však ešte v potrebnej miere nesplnil povinnosť tvrdenia, keďže zo spisu nevyplýva žiadny jeho osobný opis rozhodujúcich skutkových okolností, žiadne jeho relevantné skutkové tvrdenia o tom, kedy, kde, v akých súvislostiach, s akým priebehom, v prítomnosti ktorých osôb, s akým obsahom a akými výsledkami (osobitne čo do odmeny za zastupovanie) sa uskutočnili spoločné rokovania sťažovateľa a žalovaného, ktoré predchádzali uzavretiu zmluvy o poskytnutí právnej pomoci vo veci vedenej Okresným súdom Lučenec pod sp. zn. 8 C 119/2001. Vo vzťahu k tvrdeniu sťažovateľa, že *„tarifná odmena je uplatňovaná, pretože iná dohoda o odmene medzi účastníkmi nebola dohodnutá“*, je síce opodstatnená argumentácia, podľa ktorej nemožno preukázať neexistujúcu skutočnosť („nemožno preukázať, čo sa nestalo“), napriek tomu ale bolo na sťažovateľovi, aby v rámci plnenia svojich základných procesných povinností podrobne vysvetlil skutkový rámec predzmluvných rokovaní so žalovaným a aby k svojim skutkovým tvrdeniam adekvátne splnil svoju dôkaznú povinnosť. Treba dodať, že ani prípad preukázania toho, že nedošlo k uzavretiu dohody o zmluvnej odmene, nie je v praxi celkom vylúčený. O taký prípad môže ísť napríklad vtedy, ak svedkovia potvrdia na jednej strane to, že v ich prítomnosti bola celkom jednoznačne uzavretá dohoda o poskytnutí právnej pomoci, na druhej strane to, že odmena za právnu pomoc nebola dohodnutá.

Z plnej moci zo 7. januára 2000 vyplýva, že žalovaný splnomocnil sťažovateľa, aby ho zastupoval vo veci vedenej krajským súdom pod sp. zn. 52 Cb 93/1998. Žalovaný pritom vyhlásil: *„Viem, že podľa zmluvy o právnej pomoci patrí splnomocnenému advokátovi odmena za toto zastupovanie, resp. poskytovanie právnej pomoci, ako aj náhrada za výdavky a stratu času podľa advokátskej tarify, čo sa zaväzujem zaplatiť, prípadne aj zložiť požadovanú zálohu.“*

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľov. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, návrhy podané oneskorene, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Sťažnosť treba považovať za zjavne neopodstatnenú.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmavať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Jadrom sťažnosti je námietka sťažovateľa, podľa ktorej najvyšší súd mu vyčíta nesplnenie takej dôkaznej povinnosti, ktorá v skutočnosti neexistuje. Sťažovateľ totiž nemôže nijako preukázať, že nedošlo k uzavretiu dohody o zmluvnej odmene. Niečo, čo sa nestalo, nemožno ani dokazovať. Dokazovať má ten, kto tvrdí opak, teda žalovaný, ktorý tvrdí, že došlo k dohode o zmluvnej (podielovej) odmene za právnu pomoc.

Okrem toho sťažovateľ poukazuje na plnú moc zo 7. januára 2000, na základe ktorej zastupoval žalovaného. Z nej podľa jeho názoru vyplýva, že bola dohodnutá odmena podľa advokátskej tarify.

Podľa názoru ústavného súdu sú závery najvyššieho súdu veľmi podrobné a presvedčivé. V žiadnom prípade ich preto nemožno považovať za arbitrárne či zjavne neodôvodnené.

Najvyšší súd v zásade súhlasí so sťažovateľom v tom, že negatívne tvrdenia sa spravidla nedajú dokazovať. Nie je teda spravidla ani možné dokazovať, že zmluva uzavretá nebola. Sťažovateľ nesprávne vykladá stanovisko najvyššieho súdu ako popretie tejto zásady. V skutočnosti totiž najvyšší súd vyčíta sťažovateľovi, že nesplnil svoju povinnosť popísať skutkové okolnosti, za akých došlo k dohode medzi ním a žalovaným o poskytovaní

právnej pomoci (najmä v súvislosti s otázkou odmeny), resp. následne označiť dôkazy na tvrdený priebeh a obsah rokovania, ktoré predchádzalo uzavretiu dohody. Nestačí teda podľa názoru najvyššieho súdu jednoduché vyhlásenie sťažovateľa, podľa ktorého k dohode o odmene nedošlo. Musia byť konkrétne popísané a preukázané skutkové okolnosti, ktoré mali vyústiť do „nedohody“ o odmene. Len pokiaľ sťažovateľ upresní svoje skutkové tvrdenia v danej súvislosti a označí na ne dôkazy, splní svoje povinnosti, ktoré má v konaní ako žalobca.

Pokiaľ sťažovateľ v konaní pred ústavným súdom poukazuje na plnú moc zo 7. januára 2000, ktorú mu dal žalovaný a z obsahu ktorej má vyplývať, že bola dohodnutá odmena za právnu pomoc podľa advokátskej tarify, treba predovšetkým poznamenať, že z predložených listinných dôkazov nevyplýva, že by bol sťažovateľ takto argumentoval už aj pred všeobecnými súdmi.

Ide o zásadne odlišnú argumentáciu, pretože sťažovateľ vlastne tvrdí, že medzi ním a žalovaným došlo k dohode o odmene, a to o odmene tarifnej. Tarifná odmena je síce považovaná za tzv. mimozmluvnú odmenu, avšak nič nebráni tomu, aby klient s advokátom uzavreli dohodu o tarifnej odmene, ktorá sa tým vlastne stáva zmluvnou odmenou.

Ústavný súd poznamenáva, že po zrušení rozsudkov krajského súdu a okresného súdu sťažovateľovi nič nebude brániť v tom, aby v ďalšom konaní argumentoval obsahom plnej moci zo 7. januára 2000 (ak tak neurobil už predtým).

Berúc do úvahy uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. septembra 2012